

KRING ANDRAGOLOGIE

Toespraak Bas van Gent bij Opening T.T. Ten Have - G.M.W. van Enckevort Kabinet van de Kring Andragologie op 21 januari 2016

EVEN TERUG IN DE TIJD

In 'A la recherche du temps perdu' komt voor Marcel Proust het verleden terug wanneer hij een madeleine, een schelpvormig stukje cake, eet. In de Nederlandse vertaling heet de serie boeken 'Op zoek naar de verloren tijd', in het Engels is de reeks vertaald als 'Remembrance of things past'.

Verloren of verleden, ik kom er nog op terug.

Toen ik zes weken geleden op weg naar een afspraak met Henk Wesseling door de Roetersstraat liep, kreeg ik verschillende 'madeleines' voorgeschoteld. Ik begin met de - richting Artis - linkerkant waar alles bij het oude lijkt te zijn gebleven.

Eerst de bioscoop Kriterion. In dat gebouw werkte ik tussen 1957-1958 als abactis (secretaris) van het bestuur van de ASVA, de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam, één van de zuilen van de zogeheten Civitas, met als drie overige componenten de Senaat, de Wetenschappelijke Staf en het Technisch-Administratief Personeel. Deze Civitas kwam voort uit de naoorlogse ideologie van saamhorigheid die ook de toenmalige Politiek-Sociale Faculteit met als Sectie C de studie van Sociale Psychologie en Sociale Pedagogiek, had geïnspireerd. In de bovenzaal waar nu de tweede bioscoop is gevestigd, kwam de Ledenraad van de ASVA bijeen met toen al spraakmakende studenten als Frits Bolkestein en Erik Jurgens. De trap erheen is nog geheel dezelfde. Ook de zaal is weinig veranderd. Ik zat als bestuurslid op hetzelfde podium en keek naar de Ledenraad, zoals ik nu naar het scherm keek. Het ging de ASVA voornamelijk om hulp bij het zoeken van kamers en het verkrijgen van kortingen op kranten en tijdschriften en bij eetgelegenheden, geheel andere activiteiten dan hetgeen deze vereniging eind jaren zestig zou laten zien.

Even verderop in de Roetersstraat keek ik naar het oude gebouw van het Nutsseminarium van de Universiteit van Amsterdam aan de Korte Prinsengracht, waar ik in de jaren zeventig tot 1977, het jaar van mijn benoeming tot hoogleraar in Leiden, als opvolger van Ten Have naast mijn werk op het IWA studieleider en docent was. De colleges op vrijdagavond en zaterdag aan oudere studenten met veelal een volledige dagbaan behoren tot mijn beste ervaringen; een prachtige vorm van volwasseneneducatie.

De rechterkant van de Roetersstraat ziet er geheel anders uit. Na de moderne boekhandel van Athenaeum voor mij tal van nieuwe gebouwen; in één ervan zijn we nu bijeen. Hier proef ik mijn derde madeleine, de boekenkast met de bibliotheken van Ger van Enckevort en Karel Nijkerk. Het wordt door de initiatiefnemers een canon van honderd boeken genoemd, maar een aantal valt in mijn opvatting buiten de andragologie als wetenschap van de deskundige hulpverlening aan en vorming van volwassenen, zoals de Memorie van Toelichting op het Academisch Statuut het destijds noemde en waar ik mij altijd mee verbonden heb gevoeld.

Toen ik als gevolg van het voortijdige vertrek van Ten Have - na een korte periode met twee anderen, Jan Alles en Henk van Eerde - alleen verantwoordelijk was voor de hoorcolleges Inleiding Andragologie, werd ik aanvankelijk overvallen door een gevoel van blinde paniek: twee maal college op één dag voor grote groepen studenten die buitengewoon kritisch waren, en met nauwelijks literatuur! Een 'Klein Bestek' van Ten Have, het pas verschenen 'Sociale Technologie' van Van Beugen, 'The Dynamics of Planned Change' van Lippitt, Watson en Westly en 'The Planning of Change' van Benne, Bennis en Chin vormden nagenoeg de gehele boekenlijst van een door de overheid zojuist erkende wetenschap.

Mijn paniek leidde in eerste instantie tot het samenstellen van 'Andragologie, een bundel artikelen onder redactie van B. van Gent en T.T. ten Have'. Uiteraard had ik Ten Have voorgesteld om zijn naam als eerste te noemen, maar hij wees dat af omdat ik er het meeste tijd aan had besteed.

De bundel die uiteraard in de kast aanwezig is, opent met een doorwrocht artikel van Ger van Enckevort over de lotgevallen van de term Andragogie(k) en een tekst van Ten Have over ethiek. Verder bijdragen van toenmalige of latere hoogleraren als Arjo Nijk (zijn zojuist gehouden oratie met een kritische bespreking van het ontwerp van Ten Have), Wil van Stegeren over Agologie, wetenschap of fictie, en mijzelf met een pleidooi voor het kritisch rationalisme van Karl Popper en Hans Albert als grondslag voor de andragologie. Deel 2 was gewijd aan de verschillende gebieden van het andragogisch werk, zoals een tekst van mijn onlangs overleden vriend Tjeerd Dibbits die bij mijn promotie in 1973, tezamen met TV-regisseur Nico Knapper, mijn paranimf was en die mij toen als geschenk de prachtige biografie van Marcel Proust door George Painter gaf. In deel 3 artikelen over 'Problemen' van onder anderen Lambert Mulder en Marinus van Beugen.

Voor de tweede druk uit 1977 was ik na het toch nog onverwacht overlijden van Ten Have in 1976 alleen verantwoordelijk. De bijdragen van Ger van Enckevort en uiteraard Ten Have bleven gehandhaafd. De opzet werd enigszins veranderd met in deel 3 aandacht voor de basisdisciplines psychologie, sociologie en filosofie

Tot op de dag ben ik die opzet trouw gebleven, andragologie als een multidisciplinaire bovenbouw-wetenschap, steunend op drie basisdisciplines en gericht op de problemen van hulpverlening en volwasseneducatie; ik heb steeds getracht in binnen- en buitenland met uiteenlopende publicaties voor die visie steun te vinden.

Ik begon mijn voordracht met de diverse vertalingen van 'A la recherche du temps perdu' van Proust. Was het verloren of verleden tijd?

Als ik naar de vandaag opengestelde boekenkast kijk was het geen verloren, maar wat mij betreft wel verleden tijd.

Bas van Gent
21 januari 2016